ივერია

1877—1891 საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი 1877—1891

გაზეთის ფასი

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური

გაზეთის დანაკლისად და ყური ბანცხადებ ათ დასაბეჭდავ უნდა მიმართონ: თბილისს რედაქციას, კუკიაში, ავშვილის ქუჩაზედ, გარანტიანის ბალის პირდაპირ, თავ. გ. ტრუნინსკისეულს სახლში; ფოთსა-ბორჯომსა ბანაკიანებულ სოზადოვის ბანცელარიას, სოხუმსა-ზუბაკარი ბანაკის სახლში, სასახლის ქუჩაზედ.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპეიკი.

ქართული თეატრი

ოთხშაბათს, 11 დეკემბერს,

საბენეფისოდ გ. ა. ალალოვისა

ქართულ დრამატიულ საზოგადოების არტისტებისაგან წარმოდგენილი იქნება

ბ-ნ ყიფიანის და სეიმონიანის მონაწილეობით

საშეოგლო

ისტორიული დრამა 5 მოქმედ. თავ. დ. გ. ერისთავისა

მონაწილეობას მიიღებენ: ქ-ნნი ავალლოვისა, სოფაროვისა, ჩერქეზიშვილისა, ტარიელოვისა, ირლანისა, აგიევისა, ბ-ნი აბაშიძე, ყიფიანი, სვიმონიძე, გედევანოვი, კანდელაკი, მთირიშვილი, კიკნაძე, ცაგარელი, ადამიძე, იანქოშვილი, ტარიელოვი, თამაზიშვილი, გუნია და სხვ.

ადგილების ფასი საბენეფისოა.

დასაწყისი სწორედ 7 საათზე.

შემდეგი წარმოდგენა იქნება კვირას, 15 დეკემბერს.

რეჟისორი ნ. ავალიშვილი. ადმინისტრატორი ვალ. გუნია.

ექიმი გმელიეგი

ნახულობს ავადმყოფებს ნაშუადღევის 4—5 საათზე. კუკიაში, რეუტოვის ქუჩა, სახლი № 8.

(12—1)

თ. გრიგოლ დავითის ძის გურიელის დასაფლავება

(წერილი ოზურგეთიდან)

გუშინ, 2 ამ თვისასა, მიბაძოს გაუმაძღარს მიწას ჩვენი დაუვიწყარი მამულის-შვილი, დაუშრომელი მოღვაწე, უხვი ქველ-მოქმედი თავადი გრიგოლ თავითის ძე გურიელი. თუმცა მეტის-მეტად ცივი და ქარიშხლიანი დღე იყო, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ამის უკანასკნელის სალამის მისაცემად აუარებელი ხალხი შეიკრიბა. დილიდანვე იწყო ხალხმა მოდენა ირაკლი დუმბაძის ეზოში, სადაც განსვენებულმა გაატარა უკანასკნელი წამები თავისის ძვირფასის სიცოცხლისა. სწორედ ათი საათი იქნებოდა, როცა ცხედარი გამოასვენეს. ცხედარს წინ მიუძღოდნენ განსვენებულის ორდენებით. აქედან პროცესია დაიძრა და გამბრთა სასულიერო სასწავლებლისაკენ, რომლის ეზო კარ-მიდამო და ბალ-ვენახი ამ რვა წლის წინად განსვენებულის საკუთრება იყო და რომელიც გურიის ხელ-მოკლე სამღვდელოებას ნახევარ ფასზე ნაკლებად დაუთმო ამ გულ-უხვმა და გონება ნათელმა ქველ-მომქმედმა. აქ, სასწავლებლის ეზოში მცირე პანაშვიდი გადუხადეს განსვენებულს. აქვე ყოველად სამღვდელო გრიგორმა, გურია-სამეგრელოს ეპიკოპოსმა, შესაფერი სიტყვა წარმოსთქვა და ნათლად გაარკვია განსვენებულის მოღვაწეობის მნიშვნელობა საზოგადოდ მართლ-მადიდებელ ეკლესიის წინაშე და კერძოდ გურიის სამღვდელოებისა. აქედან პროცესია გაემართა ქალაქისაკენ. განსვენებულის ცხედარს მიჰყვებოდა, გარდა სამღვდელოებისა და თავად-აზნაურთა, მასწავლებელნი და მოსწავლენი სასულიერო სასწავლებლისა, სამოქალაქოსი, დედათა სკოლისა და გურიის საერო სკოლათა რამდენიმ ოსტატი. მუსიკა სამოქალაქო სასწავლებლისა სამგლოვიარო ხმას უკრავდა, ხოლო მგალობელთა გუნდი სასულიერო სასწავლებლის შეგირდთა, „წმიდაო ღმერთოს“ გალობდა. თვით ქალაქში ამ დღეს ყველა მაღაზია, სავაჭრო და სახელოსნო სახელი დაკეტილი იყო და მოქალაქენი გულ-დაწყვეტით მიჰყვებოდნენ განსვენებულის ცხედარს. ცხედარი მისაცვენეს ოზურგეთის წმიდა მარინეს ეკლესიაში, სადაც მწირველი ბრძანდებოდა ყოველად სამღვდელო გრიგორ მრავალის სხვა სამღვდელ-ოებით. დასაფლავებაზე სიტყვა წარმოსთქვა: თვით ყოველად სამღვდელომ,რომელმაც უფრო ვრცელად მოიახსენა, თუ რა ღვაწლი მიუძღოდა განსვენებულს გრიგოლს ჩვენს ეკლესიისა, ერისა და ქვეყნის წინაშე, ბლადოჩინმა მღვდელმა სვიმონ თოთიბაძემ, გურიის თავად-აზნურთა წინამძღოლმა თავადმა სვიმონ გუფაროვამ, სამოქალაქო სასწავლებლის მასწავლებელმა სპირიდონ თოფურიამ რუსულად, დათიკო ვეფრმიკანაშვილმა და ბ-ნმა შუბერლმა. ცხედარს ამკობდა ტფილისიდან გამოგზავნილი გვირგვინები „იფერის“ რედაქციის და წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოებისაგან. საუბედუროდ, წარწერა ამა გვირგვინებისა არ შეგვიძლია ვაუწყოთ მეთხველთა, რადგანაც ადგილობრივმა მღვდელმა ლენტები ეკლესიაში შეინახა და ჩვენი თხოვნა მის წინაშე, რომ ეჩვენებინა, ამაოდ დარჩა. გვირგვინები იყო აგრეთვე გურიის თავად-აზნაურთაგან ალოს სოფლით-სოფლამდე და კუთხით კუთხემდე და—გაიცლოს ჩვენი ქვეყანა და მისი მკვიდრნი? ათასში ერთი თუ იქმნება ისეთს გარემოებაში, რომ ამ გზით შეისწავლოს ჩვენი ხალხი.

დარჩა ორი უმთავრესი ღონის ძიება დაშორებულის მხრის შესასწავლად. ერთი—გამოკითხვითა, როცა ადგილობრივს მცხოვრებელს გამოკითხავენ იმ ქვეყნის გარემოებას და მცხოვრებთა ზნე ჩვეულებას, რომელს, ანუ რომელთ შესწავლაც უნდათ, მეორე—მეზეგნობრეულ, წიგნის მაკრი. პირველი ღონისძიება მხოლოდ მაშინ არის გამოადეგი და სანდო, როცა სხვა ღონეც აქვს კაცს. მარტო გამოკითხვაზე დამყარებული, მაგალითებრ, ტენოგრაფი ბრძას ჰგავს, რომელიც მიჰყვეს წინამძღვარს, მაგრამ რომელმაც არ იცის-კი, იქით მიჰყავთ, საითაც სურს, თუ სულ სხვა მხრისკენ. ამიტომაც ჩვენში ბევრი დიდს შეცდომაში შედის სხვა-დასხვა ხალხის გასაცნობ და შესასწავლ საგნების შესახებ, რადგან ისინი ამშემდეგს წარწერით: თავადს გრიგოლ გურიელს „სასულოვანსა საკვადაა სიგოგოდლის უმკობესსა“. სასულიერო სასწავლებლისაგან: Кн. Григорію Гуріели „Въ знакъ любви и благодарности“. სამოქალაქო სასწავლებლისაგან: Кн. Григорію Гуріели „Не забвенному своему почетному смотрителю“. გურიის სოფლის მასწავლებელთაგან: თავადს გრიგოლ გურიელს:

კაცი ის არის, ვინც მამულს
გამოადგება შვილად,
ვისაც სამშობლო ტაძრად აქვს,
თავის სამსხვერპლო წილად,
ქვეყნისა ცრემლი ჭირად ფენს,
მისი ღიმილი ლხინადა.

ქალაქ ოზურგეთიდგან: თავადს გრიგოლ გურიელს „ღირსსა სარ დადებასა და გადადებსა შენ!“ მიქელიანშვილისა და თავაროქალაძის წიგნის მაღაზიიდგან: თავადს გრიგოლ გურიელს „სიფფლეკი შენისთანა კაცისა სალოგიკოს მამულისა“. ლაგრანტი წულაძისაგან: თავად გრიგოლ გურიელს:

იყო ვით მტრედი უმანკო,
ბუნდოვანსა უფროთხილდებოდა—
„ურწივთა კლანკნი არ ჭკონნა“—
ამა ანბრისთვის კეფებოდა.

შუადღის პირველი საათი იქნებოდა, რომ ეს გაუმტეტებელი და დაუთმობელი კაცი, ეს სათნო და წყნარი ადამიანი დაგვათმობინა სიკვდილმა და სამუდამო საფეურისათვის მიგვგბარებინა. განსვენებულის სურვილისამებრ, იგი დასაფლაეეს ოზურგეთის წმიდა მარინეს ეკლესიის გალავანში. აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ თუ ეს არა, ისინგან დიდად დაკვალეულნ გურიის სამღვდელოებას უნდოდა იმისი დასაფლავება სასულიერო სასწავლებლის ეზოში, სადაც წმიდა გრიგოლის სახელზე ეკლესია უნდა აეგოთ, მაგრამ რადგანაც ეს არ მოხერხდა, უნდა გრიგოლის სახელზე ერთი სტიპენდია დაარსონ და, ამას გარდა, ვალად დაიდვან, რომ განსვენებულის მიცვალების ყოველს წლის თავზე წირვა და პანაშვიდი გადიხადონ ყველა მღვდელმა თავთავისს ეკკლესიაში მიცვალებულის სულის მოსასხენებლად.

აქვე მოგვყავს ბ-ნ თოფურიანი, შუბერლისა და ვერმიკანაშვილის სიტყვა:

სიტყვა ბ-ნ სპ. თოფურიასსა:

რას ვხედავთ და რას ვსტერირთ?! ვასაფლავებთ პატივსაცემს თავადს გრიგოლ გურიელს. დაბუდეთ აბა ამის მტკოვანს სახეს, რა დამშვიდებულია, რა დაწყნარებული და აუდელვებელი; ზედ ჰირდილიკ-კი არ ემნევა ტანჯვისა და მწუხარებისა.

უფალმა ღმერთმა ინება თავადის გრიგოლის მიწოდება საუკუნო განსასვენებელსა ადგილსა. გულს არ სჯერა, რომ ჩვენს შორის აღარ არის მოკიქული ქეშმარიტებისა, მთესველი კეთილისა და მქადაგებელი კაცთა-მოყვარეობისა. გონება ბნელდება, ენა დუმდება, როცა გავიხსენებთ, რომ მოგვატოვა თავადმა გრიგოლმა.

ამ ჩვენს დროს, როცა იდეალები ასე განქარა, როცა თითოეული გარეშემო ციხე გალავანს იღლებს და თავისს სულსა და გულში ჩაკეტილა, ამისთანა საზოგადო მოღვაწის დაკარგვა დიდი დასაკარგია. თავადი გრიგოლ დავითის ძე იშვიათი კაცი იყო ჩვენ შორის მთედოსის თავის ცხოვრებითა და მოღვაწეობით. ვიდრე სამსახურში იმყოფებოდა, დამსახურებული ჰქონდა სახელი პატიოსნისა და უანგარო მოხელესი. შემდეგ, მიალტოვა რა ასპარეზი სამსახურისა, დასახლდა თავისს სამშობლო ქალაქს ოზურგეთში; აქ განსვენებული თა-

ფელეტონი

ახალი რომანი გ. წერაქოლისა—„პირველი ნაბიჯი“.

(დასასრული. იხ. „ივერია“ № 261)

IV

ჩვენ ძრიელ შორს წავედით და გადუხვიეთ ჩვენს უმთავრესს საგანს. ჩვენ ფიქრად არ გვქონდა, გაგვეგრძია ეს რომანი, დაგვეწერა რაიმე მზგავსი კრიტიკულის მიმოხილვისა იმის შესახებ. ჩვენი აზრი იყო, ერთი რამ გარემოება აღგვენიშნა ჩვენს ცხოვრებისა, რადგან ამის საბაბს გვაძლევდა თვით „პირველი ნაბიჯი“.

ქართველებს ერთი დიდი ნაკლულევანება გვაქვს. საქართველო არც ტერიტორიით არის დიდი და თვალუშუდენელი და არც მცხოვრებთა რაოდენობით. მაგრამ მაინც, ჩვენდა სამარცხვინოდ, არც სხვა-და-სხვა ადგილები ვიცით ჩვენს ქვეყნისა დარაც იქ მცხოვრები ვიცნობთ. ამას განათლებულების შესახებ მოვახსენებთ, იმ განათლებულთა, რომელნიც ვალდებულნი არიან, ცოტად თუ ბევრად, იცნობდნენ ჩვენს ქვეყანას და ერს ყოველის მხრივ, მისს დღევანდელს ყოფას მაინც, თუ წარსული ვერ შეუსწავლიათ მათგან დამოუკიდებელ მიზეზთა გამო. მაგრამ საქართველოს სხვა-და-სხვა კუთხეებიან მცხოვრებთა ზნე-ჩვეულებისა და ყოფა-ცხოვრების შესწავლისა და გაცნობის მსურველს ბევრი რამ დაბრკოლება გადეღობება გზაზე. საიდან, როგორ და რა ღონის ძიებით უნდა შეისწავლოს ჩვენის ქვეყნის კუთხეები? კახელმა ახალ-გაზდამ, რომელსაც უსწავლია ტფილისში, ესთქვათ, ოდგორ უნდა შეისწავლოს მეგრელების ზნე-ჩვეულება, ყოფა-ცხოვრება, სოციალური ურთი-ერთობა და სხ., თუ ბედმა ასოლაში სწავლის შემდეგ არგუნა ისეც კახეთშივე განეცა ცხოვრების გზისა. ან მეგრელმა ახალ-გაზდამ, რომელსაც ქუთაისში უსწავლია, როგორ შეისწავლოს ქიზიყელების ცხოვრება; ყველა ტურისტი ხომ არ არის, რომ აიღოს თავი და იხეტიალოს სოფლით-სოფლამდე და კუთხით კუთხემდე და—გაიცლოს ჩვენი ქვეყანა და მისი მკვიდრნი? ათასში ერთი თუ იქმნება ისეთს გარემოებაში, რომ ამ გზით შეისწავლოს ჩვენი ხალხი.

დარჩა ორი უმთავრესი ღონის ძიება დაშორებულის მხრის შესასწავლად. ერთი—გამოკითხვითა, როცა ადგილობრივს მცხოვრებელს გამოკითხავენ იმ ქვეყნის გარემოებას და მცხოვრებთა ზნე ჩვეულებას, რომელს, ანუ რომელთ შესწავლაც უნდათ, მეორე—მეზეგნობრეულ, წიგნის მაკრი. პირველი ღონისძიება მხოლოდ მაშინ არის გამოადეგი და სანდო, როცა სხვა ღონეც აქვს კაცს. მარტო გამოკითხვაზე დამყარებული, მაგალითებრ, ტენოგრაფი ბრძას ჰგავს, რომელიც მიჰყვეს წინამძღვარს, მაგრამ რომელმაც არ იცის-კი, იქით მიჰყავთ, საითაც სურს, თუ სულ სხვა მხრისკენ. ამიტომაც ჩვენში ბევრი დიდს შეცდომაში შედის სხვა-დასხვა ხალხის გასაცნობ და შესასწავლ საგნების შესახებ, რადგან ისინი ამყარებენ თავიანთს დასკვნას მარტო გამოკითხვაზე.

დარჩა, მაშასადამ, საბოლოოდ ყველა განათლებულთათვის ერთგვაროდ ხელ-მისაწვდენი ღონის ძიება მწერნობრული ანუ წიგნის მიერი: ეს ის ღონის ძიებაა, როცა რომელსმე მხრეს და მისს მკვიდრთა სწავლობ მათ შესახებ დაწერილის წიგნების შემწეობით. ამ ღონისძიების ღირსება მთლად იმაზეა დამოკიდებული, თუ რა ღირსებით არის დაწერილი თვით ეს წიგნები. თუ გვსურს შეისწავლეთო ზნე-ჩვეულობა, რელიგიური რწმენა, სოციალური მდგომარეობა და სხ. ფშავ-ხევსურთა, უნდა გადავიკითხოთ ყველა ის სამეცნიერო წერილები, რაც-კი დაწერილია იმათს შესახებ. გარდა ამისა, უნდა გამოვიყენოთ ყველა ის ხელოვნური ნაწარმოებებიც, რომელიც შეეხება ფშავ-ხევსურთა.

ეს ხელოვნური ნამოქმედარნი სამეცნიეროოა? არა ნაკლებ სამსახურს უწევენ კაცს ბუნებისა და მცხოვრებთა შესწავლის საქმეში. სამეცნიერო ნაწერებზე უკიდ გაგვაცნობს ძველის მითიურის პერიოდის ბერზნებს პოეტთა პოეტის ჰომიროსის ილიადა და ოდისეა. საფრანგეთის მადონებზე მუშათა მდგომარეობა, მათი ავლა-დიდება და ყოფა-ცხოვრება, ზნეობა და სხ. ჩვენ შეგვიძლია გავიცნოთ არა მარტო სამეცნიერო გამოკვლევათა წყალობით, არამედ ისეთის საბელეტრისტო ნაწარმოების შემწეობითაც, როგორიც არის, მაგალ., ემილ ზოლას „ჟერმინალი“ და სხ.

რომ გადავათვალიეროდ ჩვენი ეროვნული მწერლობა, დავინახავთ, რომ, ორიოდე მწერალს გარდა არავის უცდია გაგვაცნოს ჩვენის საშშობლოს ზოგიერთი კუთხენი; ჯერ-ჯერობით მოყალბულნი ვართ სამეცნიერო სახსარს ჩვენს ქვეყნის შესასწავლად... ერთად ერთი წიგნი (დაარქვით ბედგოგიური, გინდ რაც გენებოსთ), რომელიც ცოტოდნად მაინც გვაცნობებს ჩვენს ქვეყანას ყოველის მხრით, არის ჩვენი ყველგან ცნობილი „ბუნების კარი“. მაგრამ „ბუნების კარი“ — ეს „მოზრდილ ყრმათათვის“ დაწერილი წიგნი ხომ ვერ დაკაკმაყოფილებს უფრო ვრცელს

ვადი მხოლოდ იმას აკეთებდა, რომ ქველ-მოქმედობდა და სამადლო საქმეს სთესავდა. დიდი ღვაწლი თავად გრიგოლ გურიელისა საზოგადოების წინაშე. განუფორება იქნება იმისი რაც, ეს არის ეხლა ბრძანება მისმა ყოველად-სამღვდელოებამ ეპისკოპოსმა გრიგოლმა, სათითაოდ ჩამოთვლა მისის ღვაწლისა. სხვა არა იყოს-რა, ეს ღვაწლი იმდენი და ისე მრავალ-გვარია, რომ ყველას ჩამოთვლა შეუძლებელია.

განსვენებულის მრავალ-გვარს მოღვაწეობაში შესანაშნავია ერთი მისი ოვისება, სახელდობრ მისი გულმტკიცენეულობა ერის განათლების საქმისთვის. მისი ზრუნვა ოზურგეთის სასულიერო და საერო სასწავლებლითათვის სამუდამოდ დაუვიწყარი დარჩება და ანდერძად გადაეცემა უფროსისაგან უმცროსსა.

თავადო გრიგოლ! დგებოდეს ჩვენც და ობლად მიატოვე საერო და სასულიერო სასწავლებელიკა. ვიღა გვეგონებს ჩვენ, მასწავლებელთ, შენს გონიერს ლაპარაკს, შენს რჩევა-დარიგებას, აღსავსეს ჩვენის ცხოვრების ცოდნითა და ღრმა სიბრძნითა. შენი კარგი ის იყო, სხვათა-შორის, რომ ყველას უწყედი ზნეობრივს დაზხარებას, ყველასათვის მოგებოპეობოდა სიტყვა ნუგეშინის-ცემისა, ყველას უწყდიდი ხელს დასახმარებლად.

იგლოვეთ მოსწავლენო, სტირეთ ხელ-მოკლენო და ტირით-მძიმენო! ყოველთავე თქვენთათვის თავადი გრიგოლ მშობელი მამა იყო.

ყველაზედ შესანაშნავი გარემოება ის არის, რომ თავისს საქველ-მოქმედო მოღვაწეობაში თავადი გრიგოლ გურიელი ბეგარტომობის განხილვაში არ შედიოდა: ქართველი, რუსი, ოსმალო—მისთვის ყველანი ერთნაირად სანაბარი იყენენ. განსვენებული ბეშმარტიდან სახარების კაცი იყო. ღრმა სიბერემდე მიაღწია, მაგრამ ახრი მისი მაინც ნათელი იყო და ჭკვიანური. ცალის ფეხით სამარეში ჩამდგარიც-კი თავის ახალგაზდობის იდეალებს ერთგულობდა. დიდის შორიმდებელობით სპერტდა ეკეთებს მერმისს და ეს ბეჭერტა მიიჩნდა ნუ-

---

მოთხოვნილებას ჩვენის განათლებულებისას. ამ წიგნის გარეშე, თუ არ ვეპსენეთ ჟურნალ-გაზეთებში აქა-იქ გაფანტული მასალა, მეკენ სხვა არა მოგვეძებნებინა-რა.

ხელოვნური ნამოქმედარნი-კი, რომლებშიაც, ისე თუ ისე, გამოხატულია ქართველთ ტომის ყოფა-ცხოვრება, უფრო მეტი მოიძებნება, თუ არა ესცდებიმ. საქართველოს ყველა მხარეს და კუთხეს თავისი სახალხო მწეურალი ჰყავს. ქართულ-კახეთსა ტიმერთს, როგორც საქართველოს შუა გულ ნაწილებს. უფრო მეტი წარმომდგენელი და გამმხატველი ჰყავს მწეურლობაშიაც. არც განაპირა ნაწილებია უუურადღებოდ დატოვებული. მაგალითად მოხეევნი, ფშავ-ხევსურნი, გურულნი, მეგრელნი, სვანნი და სხ.. ჩვენს დიდად პატივცემულს მწეარალს, გ. წერეთელსაც ახალ რომანის შინაარსი მომტტბულად აუღია მეგრელების ყოფიდგან. ცხოვრებით იმას ვერ ვიტყვით, რასაკვირველია, რომ პატივცემული ავტორი დაახლოებით ვერ იცნობდეს სამეგრელოსა და მეგრელებს. ვბედავთ-კი ვიფიქროთ, რომ ერთნი ცოტა მეტი უთქვამს, ცოტა გადაჭარბება მოსცია.

ჩვენში ყოველგან გავრცელებულია ახრი, რომ ქალები ზნეობა სხვაგან საქართველოში ისე არსად არ არის დაცემული, როგორც სამეგრელოშია. თუ ეს მართლა ასეა, ამას თავისი ისტორიული მიზეზები ექმნება. სამეგრელო, როგორც ზედ შავის ზღვის პირას მდებარე მხარე, ოსმალთა გამრყვნელ ზედმოქმედების ქვეშე იმყოფებოდა ბოლოს დროს. სამეგრელოსა და აფხაზეთიდგან, როგორც ჰმოწმობენ, ყოველ წლობით იგზავნება რიგმდენიმე ქალ-ვაჟი, რომელი სილამაზითა, ოსმალეთში ოსმალთა სულთანის ჰარამხანის დასამშვენებლად.

საქმე იმაშია, რომ თუ მეგრელ ქალებს სწამებენ უზნეობას, ეგ უფრო იმით ახსნება, რომ ქალებსა და ვაჟებს შორის აქ, მეგრელებში, უფრო თვისებაშია, უფრო დაახლოვებენ ერთიერთობა და დამოკიდებულება არსებობს, სიარულსა და ლაპარაკში, ბაზრებსა სიყვარულის შესახებ, სხვა-ვა-თამაშში და სხვ., მაშინ როდესაც სხვაგან ბევრგან გამოაშკარავებით ქალები ახლოსაც არ გაუვლიან ვაჟებსა. მაგრამ გაუპატიურებს, ლეჩაქისა ანუ ნამუსის ახდას, ერთის

ჩვენ ეს ბოლოს ბეგარ-ბეგარ-ბეგარ-

გულისა იყო და მასთან ᲠᲗᲘᲡ მოყვარე, ის არც მოხუცებულობას გაუტანია და სწორედ ᲠᲗᲘᲡᲗᲘᲡ მოასწრო ამ ულმობელმა სიკვდილმა. მან დგრე ᲗᲘᲗᲔᲠᲘ, რომ უსაქმიან და არარაობა იგივე სიკვდილია და სიკვდილიდან სიკვდილი, სიცოცხლეᲗᲘᲗᲔᲠᲘ ლეᲗᲘᲗ გადაქცეკა არ შეეფერება ღვთის მსგავსად და ხატად შექმნილს ადამიანს და ამიტომაც პატიოსანსᲗᲘᲗᲔᲠᲘᲗᲘᲡ ᲗᲘᲗᲔᲠᲘᲗᲘᲡ დალია სული. ინ ჩვენ წინ ასვენია ეს გულსაკლავი მსხვერპლი უმართლო სიკვდილისა და მისი გაქვავებული გვამი თითქოს ამას გვეუბნება: ᲑᲔᲜᲔᲑᲘᲗ ᲜᲘᲗᲮᲘᲗᲠᲘᲗ და მალხაზნო გურულნო! თქვენᲗᲘᲗ ძეირია ისეთი უგბილო, უმადლო ადამიანი, რომ ცოტაოდენი მადლის ჩადენა არ შეეძლოს, თუ უგულობა არ დაუშლის. ეცადეთ, რომ თუნდაც თითო წვეთი მადლი, ყველამ ჩაიდინოს, ამ წვეთ-წვეთობით ზღვა გაჩნდება მადლისა, რომელიც ადვილად წალეკავს ჩვენს უმეცრებას და უბედურებასაო.

განსვენებული საქმიანობასთან ერთად კეთილი გულის კაცი იყო და ამიტომაც ასე გვთბობდა ყველას. ყოველ ამასთან მეტის-მეტად უმანკო, უჩრჩო სულის პატრონი იყო და აი ასეთი უმანკო სული მიბარა მან უფალს.

საეკუნოდ იყოს ხსენება შენი, დაუეიწყარო თავადო! გვასწავლე ჩვენც, რომ შენებრ უმანკო სული მივიტანოთ საფლავამდის.

ახალი ამბავი

*** 18 ამ დეკემბრს 25 წელიწადი შეუსრულდება ეპისკოპოსად სამსახურისა მისს ყოვლად უსამღვდელოეობასს საქართველოს ეგზარხოსს პალლადის.

*** 7 ამ თთვისას ამბავი მოვიდა პეტერბურგიდგან, დღეს აპირობს გამომგზავრებას ტფილისისაკენ საქართველოს ეგზარხოსი პალლადიო.

*** 1—6 ამ თთვისას ტფილისსᲗᲘᲗ ბათუმისაკენ 236 ვაგონი ᲥᲘᲜᲘᲗᲚᲘᲡ გაატარეს რუსეთის შიდა გუბერნიებში გასაგზავნად.

*** ტფილისის პოლიციმეისტრს განუზრახავს აქუს, მომავალის 1892 წლიდგან საღრეკო სახლი გამოთოს. ამ საქმისთვის მრავალი საკრობ მასალა უკვე შეკრებილ-დამზადებულია.

*** სასახლის ᲥᲣᲩᲐᲖᲔ რამდენიმე მალაზია ელექტრონით უნდა გაანათონ და მუშაობას მავთულების გასაყვანად უკვე შეუდგნენ.

*** სახელმწიფო ქონებათა სამინისტროს განუზრახავს, გამოგზავნოს ასმერძმისოდ კავკასიაში ორი მოხელე, რომელთაც უნდა დაიარონ კავკასია და შეისწავლონ ᲐᲑᲠᲗᲣᲛᲘᲡ მოყვანის საქმე და საკიროებანი.

*** რათა უფრო კარგად ებრძოლონ მწვალებლობას კავკასიაში, საქართველოს ეგზარხოსს განუზრახავს სხვა-და-სხვა ადგილის მართლ-მადიდებელ ეკკლესიათა აგება. ერთს ეკკლესიას ააᲗᲔᲠᲔᲑᲔᲚᲘᲡ ტფილისᲨᲘ რიეᲗᲖᲔ, სადაც მრავალი მალაკანი და სხვა გვარი მწვალებელი სტხოვრობს.

*** ამ დღეებᲨᲘ პეტერბურგიდგან ტფილისᲨᲘ გამოჰგზავნიან 5000 სალატარო ბილეთს დამშეულთა სასარგებლოდ. აქედგან ათასი ბილეᲗᲘ ტფილისის ფოსტა-ტელეგრაფის გამსესხებელᲗᲔ-ᲛᲘᲗᲔᲮᲔᲚᲘᲡ კასსაში დარჩება ადგილობრივ გასასყიდად, ხოლო დანარჩენი 4000 ბილეთი გაიგზავნება ქუთაისსა, ბათუმსა, ერევანსა, განჯასა, ყარსსა და სხვა ადგილებᲨᲘ.

ამმობენ, ამდენივე ბილეთი ბაკᲨᲘ გაიგზავნება, აღმოსავლეთ ამიერ კავკასიისა, დაღესტანსა და იმიერ კასპიის მხარესთვისაო.

*** 7 ამ თთვისას „სობრანიაᲨᲘ“ გამართულმა საეკეკაო საღამომ თითქმის 800 მან. შემოსავალი მისცა სომეᲗᲘᲗ წიგნების გამომცემელს საზოგადოებას.

*** საგრეკო: (ტფილისის მაზრა): კარგა ხანია, ჩვენᲨᲘ გამართულია ორᲛᲝᲒᲚᲘᲗ-ᲒᲐᲜ მის ნუბის მორსაᲮᲔᲚᲘ ᲧᲝᲜᲐᲓᲔᲓᲘᲗ და რასაც დასსᲯᲔᲚᲔᲑᲓᲐ, ᲧᲣᲠᲐᲓᲦᲔᲑᲐᲜ“.

აი, რანი ყოფილან „ლიხთ-იმერეთის“ ასულნᲔᲑᲘ?

მეორე მაგალითი. იერმია იყო ქართველი (ე. ი. იმერელი, ალბად, თორᲛᲘᲗ განა მეგრელიᲛᲘ ქართველი არ არის?!) ეს ვაჟკაცი იყო „ᲬᲣᲜᲘᲡᲗᲐᲜᲐᲜᲘ ᲗᲐᲜᲐᲓᲒᲝᲛᲘᲡ ᲥᲘᲠᲘᲗ ᲓᲐᲜᲐ ᲛᲔᲒᲠᲔᲚᲘᲛᲘ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲘ ᲐᲠᲘᲡ?!) ეს ᲕᲐᲟᲙᲐᲪᲘ იყო „ᲬᲣᲜᲘᲡᲗᲐᲜᲐᲜᲘ ᲗᲐᲜᲐᲓᲒᲝᲛᲘᲡ ᲛᲔᲤᲔᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲩᲔᲠᲘᲚᲘ, ᲨᲔᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲝᲜᲐᲛᲔᲗᲘᲡ ᲒᲐᲓᲐᲮᲔᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, ᲨᲔᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲛᲝᲛᲬᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲝᲜᲐᲛᲔᲗᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐ ᲛᲝᲛᲬᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲝᲛᲖᲐᲓᲔᲑᲣᲚᲘ.

დედმამიᲛᲔ ᲬᲐᲣᲘᲗᲮᲐ ᲕᲐᲚᲘᲠᲐᲚᲘ ᲜᲘᲗᲮᲐᲪᲘᲐ ᲜᲗᲝᲑᲘᲡ ᲨᲔᲨᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲪ, ᲠᲝᲪᲐ ᲠᲝᲛᲐᲜᲘᲡ ᲨᲘᲜᲐᲐᲠᲘᲡ ᲓᲐᲛᲘᲗᲕᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲩᲔᲠᲘᲚᲘᲐ ᲛᲔᲠᲔ ᲛᲘᲗᲘᲡ ᲨᲔᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐ ᲓᲔᲓᲝᲛᲘᲗ.

ᲓᲔᲓᲝᲛᲝᲛᲔᲚᲘ ᲬᲐᲣᲘᲗᲮᲐ ᲕᲐᲚᲘᲠᲐᲚᲘ ᲜᲘᲗᲮᲐᲪᲘᲐ ᲗᲐᲕᲘᲡᲘ ᲨᲔᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐ ᲓᲔᲓᲝᲛᲘᲗ.

„ᲠᲝᲛᲝᲚᲔᲑᲘᲡᲐ ᲝᲒᲐ ᲙᲘᲗᲮᲔᲚ ᲜᲐᲬᲘᲠᲝᲑᲐ ᲓᲐ ᲛᲘᲗᲝᲚ-ᲛᲔᲤᲔᲡ“ ᲒᲐᲒᲜᲝᲜᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ, ᲒᲐᲜᲘᲡ ᲨᲔᲥᲛᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲜᲬᲘᲡᲬᲠᲘᲚᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲝᲛᲐᲡ ᲛᲘᲡᲚᲘᲡ ᲜᲐᲬᲘᲚᲘᲡ... ᲛᲘᲡᲜᲐᲗᲘᲡ ᲡᲬᲠᲔ ᲠᲝᲛᲔᲠᲘᲛᲔ ᲘᲧᲝ ᲗᲔᲗᲠᲘᲡᲤᲐᲠᲘᲡ ᲙᲘᲗᲮᲘ, ᲒᲐᲜᲘᲡ ᲮᲐᲮᲣᲚᲘ, ᲛᲘᲜᲐᲠᲘᲡᲤᲐᲠᲘᲡ ᲓᲐᲛᲘᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐ ᲓᲔᲓᲝᲛᲘᲗ.

„ᲬᲘᲚᲘᲡᲜᲐᲬᲘᲚᲘᲡ ᲓᲐ ᲮᲘᲜᲐᲚᲘᲡ ᲛᲘᲜᲐᲠᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐ ᲓᲔᲓᲝᲛᲘᲗ.

„ᲒᲠᲔᲙᲝᲜᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲛᲔᲤᲔᲗᲐ ᲒᲐᲜᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐ ᲓᲔᲓᲝᲛᲘᲗ.

„ᲛᲔᲤᲔᲗᲐ ᲒᲐᲜᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐ ᲓᲔᲓᲝᲛᲘᲗ.

„ᲛᲔᲤᲔᲗᲐᲗᲐ ᲛᲔᲤᲔᲗᲐᲗᲐ ᲒᲐᲜᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐ ᲓᲔᲓᲝᲛᲘᲗ.

„ᲛᲔᲤᲔᲗᲐᲗᲐ ᲛᲔᲤᲔᲗᲐᲗᲐ ᲒᲐᲜᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐ ᲓᲔᲓᲝᲛᲘᲗ.

ᲓᲔᲓᲝᲛᲝᲛᲔᲚᲘ ᲬᲐᲣᲘᲗᲮᲐ ᲕᲐᲚᲘᲠᲐᲚᲘ ᲜᲘᲗᲮᲐᲪᲘᲐ ᲓᲐᲜᲐᲓᲒᲝᲛ

წერილი რედაქციის მიმართ

როგორ პირველად, 1886 წლის დამდეგს, ძმ. წერეთლების წიგნის მაღაზია იმართებოდა დაბა ხონში, მე გიამბეთ ტფილისში ქართულ წიგნების ქსენვასთან ერთად, თუ სკოლისთვის, თითონ აპტორობენ. ალ. ყაზბეგმა განსაკუთრებულის გულ-მხურვალებით მიიღო ამ ბაკი ბროვინციაში წიგნის მაღაზიის გამართვისა და ამ მაღაზიის 35 მანეთის თავისი სწერება: „მოძღვარი“, „ოსმეულებანი“ და „სასაცილო ლექსები“. 35 მანეთიდან 20% -ისათვის მაღაზიას ეთქმოდა 7 მანეთი, დანარჩენი 28 მანეთიდან შეიდი მანეთი ამ თავითვე მიიღო პატრეტეგმელმა ალექსანდრემ, შეიდი მანეთიც მაღაზიამ ამიკეკ წელში გაუგზავნა მას ბათუმში; დარჩა მაღაზიაზედ კიდევ 14 მანეთი, რომელსაც და სამი მანეთის ეიდევ შესაწეალს მაღაზია ამასთანავე გაგზავნით და უმორჩილესად გთხოვთ, მიიღოთ შრომა და ეკალესეთ სადგა ეკერ არს.

ნ. წერეთელი

26 მაისისა 91 წ.

დეპეშა

7 დეკემბერი

პეტერბურგი. „Граждъ.“-ს გაუგონია, განსაკუთრებული კომიტეტი მეტკეიდრე ცესარევიჩის თავმდომარეობით კამერჭერ ნეჩაევ-მალეცეს გზაინის ყაზანის გუბერნიაში საქელმოქმედო მინდობილობით; შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ იგზავნება ხალხის გამოკვების საქმის თაობაზე განკარგულებათა მოსახდენად: პერმის გუბერნიაში თავადი დოლგორუკოვი და ყაზანის გუბერნიაში გამგე სასტატისტიკო განყოფილებისა ტროინიცკი.

ბერლინი. რეიხსტაგმა შეიწყნარა სავაკრო ხელ-შეკრულობანი გერმანიისა ავსტრიისა, იტალიისა და ბელგიასთან. ამის გულისთვის იმპერატორმა კაპრივის გრაფობა უბოძა, ბისი სადღეგრძელო დალია და სთქვა: „თანამედროვეთათვისა და მომავალის თაობისთვისაც ეს სავაკრო ხელშეკრულობანი დიდი სისტორიო ამბავია; არა თუ მარტო ჩვენი სამშობლო, არამედ მრავალი მილიონი სხვა ქვეყნების მცხოვრებელიც, რომელიც სატამოფნო კავშირში მოჰყავ, დღევანდელს დღეს ნეტარებით მოიხსენებს“-ო.“

ვენა. სატამოფნო კომისიამ რეიხსტაგისამ შეიწყნარა სავაკრო ხელ-შეკრულობანი გერმანიისა, იტალიისა და ბელგიასთან.

8 დეკემბერი

პეტერბურგი. უმაღლესი ბრძანება გამოვიდა, რომ მოუსაღლობით დაზარალებულს გუბერნიებში დაიწყოს სახოგადო სამუშაოები და გეიმართოს გასაკუთრებული სამეო წინადადებათა განსახილველად თავმჯდომარეობით ეკონომიის დეპარტამენტის თავმჯდომარისა—ბაბაზანი და თანამონაწილეობით სამინისტროებისა: შინაგან საქმეთა და ფინანსთა და სახელმწიფო კონტროლერისა; სამუშაოთა გამგებლად დანიშნულ იქნა გენერალი ანნენკოვი.

გამოსაკვებად ხალხისა და მინდერების დასათესად გადაიდო ნოემბერსა და ოქტომბერში 23,957,034 მან. დაიხარჯა ნოემბერში 23,917,765 მ. და წინად გადადებული 31,851,500 მ. აქედან 20 გუბერნიაში ანეულების დასათესად დაიხარჯა 11,957,034 მ. 43,812,231 მან. გადაიდო სასყიდლად პურისა და საახალთესლოდ თესლისა. ხალხს გამოსაკვებად შეესყიდეთ იქმნა 25,470,139 ფუთი. შემწეობას პურით აძლევენ, მხოლოდ ტობოლის გუბერნიაში ფულად.

უმაღლესი ბრძანება გამოვიდა, რათა ათი მილიონი მანათი გადადიდოს საზოგადო სამუშაოებისთვის.

პეტერბურგის ბირჟა, 5 დეკემბერი

	ფასი	
	ფასი.	ბ.
ეუფ-მანგანიანი ოქრო	8, 12	— ,,
ბამბაკის ეკუპნები	163	163½ — ,,
ანეულიანი გერტნლის ფული	1, 19	— ,, — ,,
5% პირველის შინაგანის სესხის მომგები ნილეული	— ,,	— ,, 240
—მეორისა	— ,,	— ,, 220
—მესამისა	— ,,	— ,, — ,,
ხაზელმწიფო ბანკიან-ზნაურობის ბანკის ფურცელი	200	— ,, 201
ეინაზნაურის ფურცელი ტფილისის ბანკისა:	— ,,	— ,, — ,,
6%	— ,,	— ,, — ,,
5%	— ,,	— ,, — ,,
ეეოთისის ბანკისა	— ,,	— ,, — ,,
ტფილისის საერთაშორისო ნდობის საზოგადოებისა	— ,,	— ,, — ,,

მიმოსლა ცეცხლის ზემდგომისაგან ზღვაზე

ბათუმიდამ გადის:

სამშაბათობით: ნაშუადღე